

NARVA GÜMNAASIUMI UURIMIS- JA PRAKTILISTE TÖÖDE JUHEND

1. ÜLDSÄTTED

1.1. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 31 lg 6 järgi on üheks gümnaasiumi lõpetamise tingimuseks rahuldavale tulemusele sooritatud õpilasuurimus või praktiline töö.¹

1.2. **Õpilasuurimus** on õpilase või õpilaste poolt õppekava raames ette valmistatud kirjalik töö. Õpilasuurimus põhjendab probleemivalikut, annab ülevaate uurimuse taustast, püstitab uurimisküsimused, põhjendab meetodi valikut, kajastab andmeid ja tõendusmaterjali kogumist, kirjeldab tulemusi ning esitab tulemuste analüüsi, järeldused ja kokkuvõtte, kasutatud allikate loetelu ning resümee eesti ja võõrkeeles. Õpilasuurimus on algupärane, objektiivne ja süsteemne ning uurimuse tulemused on tõendatavad, mõtestatud ja selgitatud. Õpilasuurimus kajastab õpilase uurimistulemusi ja seisukohti ning ei piirdu üksnes refereerimisega.²

1.2.1. Õpilasuurimus võib olla:

- 1) kirjeldav;
- 2) võrdlev-vastandav;
- 3) nähtustevahelisi seoseid uuriv;
- 4) probleemi põhjusi analüüsiv.

1.2.2. Õpilasuurimisel on 1-2 autorit, kuid soovituslikult 2 autorit

1.3. **Praktiline töö** on õppekava raames õpilase või õpilaste loodud teos, õpilasfirma, tehnoloogiline lahendus, õppematerjal või projekt ja selle kirjalik kokkuvõte. Kirjalik kokkuvõte avab praktilise töö tausta, lähtealused ja eesmärgid ning kirjeldab kontseptuaalset lahendust, töö aktuaalsust, tööprotsessi ja töö tulemust. Kooli õppekavas võib piiritleda, milliseid praktilisi töid selles koolis ette valmistada saab.²

¹ Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus. (2024). RT I, 26.04.2024, 11. Loetud aadressil:

<https://www.riigiteataja.ee/akt/126042024011?leiaKehtiv>

² Õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamise ning hindamise tingimused ja kord. (2013). RT I, 03.09.2013, 14. Loetud aadressil: <https://www.riigiteataja.ee/akt/103092013014>

1.3.1. Praktiline töö võib olla:

- 1) loominguline töö – nt kirjandus-, kunsti- või muusikateose, filmi, heliplaadi, raamatu vm loomine, leiutis;
- 2) üritus või projekt – nt konverents, näitus, kontsert, õppekäik, konkurss vms;
- 3) Õpilasfirma (vt Lisa2);
- 4) tehnoloogiline lahendus – nt veebileht, veebirakendus, riistvara, prototüüp vms.

1.3.2. Praktilisel töö on 2–3 autorit.

1.4. Õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamisel ja hindamisel on eesmärgiks õpilase loova eneseväljenduse, koostöö ja iseseisvalt töötamise oskuse arendamine ning järgmiste oskuste omandamine:

- 1) uuritava probleemi või loodava praktilise töö kohta taustinformatsiooni ja andmete kogumise ja analüüsimise oskus;
- 2) teoreetiliste teadmiste praktilise rakendamise oskus;
- 3) töö eesmärgi ja probleemile vastavate uurimisküsimuste sõnastamise ning sobiva meetodi ja analüüsivahendite valimise ja rakendamise oskus;
- 4) tegevuse ajalise kavandamise ja kavandatu järgimise oskus;
- 5) teadusteksti koostamise (eelkõige õpilasuurimuse puhul) oskus;
- 6) oma tegevuse ja töö analüüsimise oskus;
- 7) töö korrektse vormistamise oskus;
- 8) kokkuvõtte ja resümee koostamise oskus;
- 9) töö kaitsmise oskus.³

1.5. Narva Gümnaasiumis sooritatakse uurimis- või praktiline töö (edaspidi UPT) G2 astmes.

1.6. Töö teostamise eest arvestatakse õpilasele 1 eestikeelne ainekursus.

1.7. UPT protsessi juhib Narva Gümnaasiumis UPT koordinaator.

³ Õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamise ning hindamise tingimused ja kord. (2013). RT I, 03.09.2013, 14. Loetud aadressil: <https://www.rigiteataja.ee/akt/103092013014>

2. UPT PROTSESS JA TÄHTAJAD

2.1. UPT ajakava, sh järelkaitsmisega seotud tähtajad, kehtestab igaks õppeaastaks koolijuht käskkirjaga. Ajakava avalikustatakse kooli kodulehel ning info edastatakse õpilastele ka Stuudiumi vahendusel.

2.2. UPT protsess hõlmab endas järgmisi põhilisi etappe:

- 1) töö juhendaja valik ja kinnitamine;
- 2) töö teema või teemavaldkonna valik ja kinnitamine;
- 3) töö ideekavandi esitamine ja tagasiside saamine;
- 4) töö mustandite järkjärguline esitamine juhendajale ja tagasiside saamine;
- 5) töö esitamine retsensendile kahes etapis ja tagasiside alusel töö täiendamine;
- 6) töö lõpliku versiooni esitamine hindamiseks;
- 7) juhendaja kinnitus, et töö on lubatud kaitsmisele;
- 8) töö esitlemine UPT messil;
- 9) töö hindamine.

3. UPT TÖÖ JUHENDAMINE

3.1. Igal uurimis- või praktilisel töö peab olema juhendaja.

3.2. Juhendaja, kelleks on üldjuhul Narva Gümnaasiumi õpetaja, valib õpilane.

3.1. UPT koostamine on juhendatud õppeprotsess, kus:

- 1) **juhendaja roll** on nõustada ja juhendada õpilast töö valmimise ajal; kontrollida töö valmimist osade kaupa; suunata töö sisulist ja kirjalikku vormistamist; aidata õpilasel valmistuda töö esitlemiseks; protsessi lõpus anda hinnang õpilase protsessis osalemise kohta.
- 2) **õpilasel on õigus** valida töö kaasjuhendajaks kooliväline juhendaja, kuid töö peamiseks juhendajaks peab olema üldjuhul Narva Gümnaasiumi õpetaja. Sellisel juhul tuleb sellest teavitada UPT koordinaatorit.

3.3. Õpilase ja juhendaja vaheliste erimeelsuste lahendamise etapid:

- 1) Kui õpilane või juhendaja tunnetab, et on tekkinud erimeelsusi, mis takistavad töö edukat valmimist, tuleb see esimesel võimalusel ära märkida ja dokumenteerida.
- 2) Esmase lahenduse otsimine – Õpilane ja juhendaja püüavad konflikti lahendada omavahel, tuues välja mured ja ootused ning pakkudes võimalikke lahendusi või kompromisse.
- 3) UPT koordinaatori kaasamine – Kui eelnevalt kirjeldatud ei too tulemusi, siis kaasata erimeelsuste lahendamisesse UPT koordinaator. UPT koordinaator korraldab kohtumise mõlemale osapoolle, kus arutatakse läbi erimeelsused ja otsitakse lahendusi, mis rahuldaksid mõlemat osapoolt.
- 4) Õppejuhi kaasamine – Kui koostöös UPT koordinaatoriga ei jõutud lahenduseni, siis viimase variandina tuleb kaasata erimeelsuste lahendamisesse õppejuht.

3.3.1. Kõik erimeelsuste lahendamiseks korraldatud koosolekud tuleb fikseerida kirjalikult taasesitamist võimaldaval viisil ehk protokollida. Protokolle säilitatakse kooli OneDrive'i keskkonnas.

4. UPT TÖÖ STRUKTUUR JA VORMISTAMINE

4.1. UPT töö vormistatakse artiklina, mille põhiosa soovituslik maht on 7-15 lehekülge.

4.1.1. UPT töö koosneb järgmistest osadest:

Annotatsioon Abstract Аннотация	Töö lühikokkuvõte, mille pikkus on 1000 tähemärki koos tühikutega.
Sissejuhatuse Introduction Введение	<u>Uurimistöö</u> - Sissejuhatuses avatakse töö teema taust, mille põhjal sõnastatakse töö uurimisprobleem ja eesmärk. Viimaste põhjal sõnastatakse uurimisküsimused ja/või hüpoteesid. <u>Praktiline töö</u> - Sissejuhatuses avatakse töö teema taust, mille põhjal sõnastatakse töö eesmärgid ja isiklikud arengueesmärgid.

Teoreetiline ülevaade Literature Review Обзор литературы	Peatüki alguses defineeritakse töö põhimõisted. Antakse teoreetiline ülevaade lähtuvalt töö teemast. Teoreetilise ülevaate koostamisel peab õpilane kasutama vähemalt 6 akadeemilist allikat, millest vähemalt üks on ingliskeelne ja üks eestikeelne. Akadeemilisteks allikateks loetakse eelretsenseeritavad teadusartiklid, teaduslikud kogumikud ja konverentsimaterjalid, ülikoolide või teadusasutuste väljaanded (nt monograafiad, uurimused), ülikoolide lõputööd, õpikud ja käsiraamatud, samuti tunnustatud teadusasutuste või ametlike organisatsioonide statistikabaasid ja aruanded (nt Statistikaamet, WHO, OECD). Lubatud on kasutada ka põhikooli- ja gümnaasiumiõpikuid ning õppematerjale, kuid need ei asenda akadeemilisi allikaid. Akadeemilisteks allikateks ei loeta ajakirjandust, populaarteaduslikke väljaandeid, Vikipeediat, blogisid ega sotsiaalmeediat.
Metoodika (uurimistöö puhul) Methodology Методология Meetodid ja tööprotsessi kirjeldus (praktilise töö puhul) Methods and Process Description Методы и описание процесса	<u>Uurimistöö</u> - Valimi ja valimi põhjendus. Andmete kogumise ja analüüsi meetodite valiku põhjendused. Protseduuri kirjeldus. Meetodi peatüki koostamisel peab õpilane kasutama vähemalt 2 allikat. <u>Praktiline töö</u> - Kirjeldatakse ja põhjendatakse töö lähenemisviisi. Võrreldakse neid teiste alternatiivsete lähenemistega. Kirjeldatakse erinevaid töö valmimisega seotud etappe. Kirjeldus sisaldab ajaraami ning tegevusi.
Tulemused ja arutelu (järelused) Results and Discussion Результаты и обсуждение	<u>Uurimistöö</u> - Esitatakse peamised tulemused koos autori hinnanguga ning seostatakse need uurimisküsimuste ja/või hüpoteesidega. Tulemused seostatakse töös kasutatud teooriaga.

	<u>Praktiline töö</u> - Analüüsitakse töö ettevalmistamise, töö valmimise ja analüüsi etappe. Analüüsitakse tööle seatud eesmärkide täitmist. Võimalusel lisatakse juurde kogutud tagasiside ning selle analüüs.
Kokkuvõte Conclusion Заключение	<u>Uurimistöö</u> – Lisaks kokkuvõttele analüüsitakse töö tugevusi ja piiranguid. Võimalusel tuuakse välja uurimuse praktilise rakendamise võimalikud kohad. Antakse soovitusi edasisteks uuringuteks. <u>Praktiline töö</u> – Lisaks kokkuvõttele antakse põhjendatud hinnang praktilisele tööle ja soovitusi järgmisteks sarnasteks töödeks. Kokkuvõtte lõpus võib õpilane soovi korral tänada juhendajat / juhendajaid ja teisi töö valmimisele kaasa aidanud inimesi.
Töö võõrkeelne kokkuvõte ehk resümee Summary in a Foreign Language Резюме на иностранном языке	Kui töö on kirjutatud eesti keeles, siis võõrkeelne kokkuvõte kirjutatakse inglise keeles. Kui töö on kirjutatud muus keeles, siis võõrkeelne kokkuvõte kirjutatakse eesti keeles. Kokkuvõtte soovituslik maht on 2000 tähemärki.
Kasutatud allikad References Список использованных источников	Vormistatakse vastavalt APA 7 viitamistehnika nõuetele.
Lisad Appendices Приложения	Vajalikud lisad, mis nummerdatakse.
Refleksioon Reflection	Eesmärgiks on mõtestada töö protsessis saadud õpikogemusi.

Рефлексия	Analüüsitakse ka koostööd juhendajaga – omavaheline suhtlus; tähtaegadest kinnipidamine jne.
------------------	--

4.1.2. Töö vormistamisel tuleb lähtuda alljärgnevatest põhimõtetest ning detailsemate juhiste saamiseks tuleb kasutada eraldi kirjalike tööde vormistamise juhendit.

Kirjastiil	• Times New Roman, kirjasuurus 12 • Reavahe 1,5 • Rööpjoondus • Lõigu ees ja järel tühik
Töö pealkiri, peatükkide ja alapeatükkide pealkirjad	• Times New Roman, kirjasuurus 12 • Pealkirjad ja peatükid – läbiv suurtäht, <i>boldis</i> • Alapealkirjad – <i>boldis</i> • Peatükke ei nummerdata
Autor ja juhendaja/juhendajad	Lisatakse tavalises kirjastiilis töö pealkirja alla üksteise alla joondusega paremale.
Päis	• Times New Roman, kirjasuurus 10 • Reavahe 1 • Joondus paremale • Üksteise alla läbivalt suurtähega õpilase ees- ja perekonnanimi ja töö esitamise õppeaasta
Jalus	• Times New Roman, kirjasuurus 10 • Lehekülje number keskele
Tabel	• Kõikidel tabelitel peab olema pealkiri (Times New Roman, kirjasuurus 12, tavaline kirjastiil) • Tabelid nummerdatakse läbiva numeratsiooniga kogu töö ulatuses araabia numbritega
Illustratsioonid (joonised, pildid jms)	• Kõikidel illustratsioonidel peab olema allkiri (Times New Roman, kirjasuurus 12, tavaline kirjastiil)

	Illustratsioonid nummerdatakse läbiva numeratsiooniga kogu töö ulatuses araabia numbritega
--	--

4.2. Töö on soovitatav kirjutada eesti keeles, kuid töö võib kirjutada vene, inglise või saksa keeles, kui töö sisu on seotud õppeainega, mida õpilane õpib selles keeles.

4.2.1. UPT töö on akadeemiline tekst ning töö kirjutamisel tuleb lähtuda teadusteksti tunnustest:

- 1) neutraalsus - väited, kriitika, poolt- ja vastuargumendid tuleb esitada objektiivselt;
- 2) impersonaalsus – autori isik ei tungi tekstis kuidagi esile;
- 3) täpsus ja kontrollitavus - väited ja järeldused tuleb põhjendada, terminite kasutamises peab olema täpne ja terminikasutus peab olema läbivalt ühtlane, vältida tuleb ebamääraseid ei väljendeid;
- 4) süsteemsus - info ja ideede esitamisel peab olema struktuurne, andmeid ja andmeallikaid tuleb käsitleda süsteemselt.

4.2.2. Töös kasutatud allikatele on viitamine kohustuslik ning viitamisel peab kasutama APA 7 viitamistehnikat. Sama viitamistehnika nõuetele vastavalt tuleb vormistada töö lõppu ka kasutatud allikate loend.

5. UPT TÖÖ KAITSMINE

5.1. Kaitsmisele pääseb UPT töö:

- 1) mille on õpilane esitanud õigeks tähtajaks UPT koordinaatorile ja oma juhendajale, kusjuures töö peab olema esitatud pdf-formaadis;
- 2) millele on juhendaja andnud kinnituse, et lubab töö kaitsmisele;
- 3) mis pole plagiaat (vt täpsemalt punkti 6.1).

5.2. Kaitsmine toimub teadusfestivali vormis, kus õpilane osaleb kaitsekõnega ja tööd tutvustava postriga.

5.3. Tööd tutvustav poster tuleb vormistada eesti keeles ja töö kaitsmine toimub samuti eesti keeles.

5.3.1. Ühe töö kohta vormistatakse üks poster, kuid kaitsmine on individuaalne.

5.3.2. Postri kohustuslikud elemendid on:

- 1) töö pealkiri, autori ja juhendaja nimi;
- 2) sissejuhatus – teema tutvustus ning töö eesmärgid (uurimistöö puhul kindlasti probleem, eesmärk, uurimisküsimused ja/või hüpoteesid);
- 3) töö protsessi kirjeldus – meetodi ja/või meetodite valik ning põhjendus; töö protsessi lühikirjeldus;
- 4) töö tulemused;
- 5) järeldused ehk kokkuvõtte tehtud tööst.

5.3.2.1. Allikatele viitamise nõue kehtib ka postri kohta ja kui on postril viidatud mõnele allikale, siis postri alla äärde tuleb vormistada ka kasutatud allikate loetelu.

5.3.2.2. Õpilane võib postrit kujundada vastavalt oma soovidele, kuid peab tagama, et kujundus toetab töö selget ja arusaadavat esitlust. Poster peab olema loogiliselt üles ehitatud ja visuaalselt arusaadav, sisaldades kõiki olulisi elemente, mis aitavad kaasa töö sisu mõistmisele ja esiletõstmisele.

5.3.2.3. Postri vormistamise nõuded:

- 1) suurus A1;
- 2) tekst peab olema nii suur, et tekst on loetav 1,5 meetri kauguselt, nt pealkirja suurus 72-76 punkti ja põhiteksti suurus 36-40 punkti;
- 3) tabelitele ja joonistele kehtivad samad peal- ja allkirjastamise nõuded nagu ka töö kirjalikus osas.

5.3.2.4. Meeles peab pidama, et postri eesmärk ei ole sama, mis UPT kirjalikul töö. Postri eesmärk on anda kompaktelt ja visuaalselt kiiresti haarataval viisil edasi töö peamised elemendid ja tulemused. Poster on visualiseeritud töö kokkuvõtte.

5.3.3. UPT kaitsekõne kestab maksimaalselt 10 minutit, millele lisandub 5 minutit komisjoni liikme küsimuste jaoks.

5.3.3.1. Kaitsekõne ülesehitus lähtub UPT töö ülesehituses, kuid keskendudes rohkem töö tulemustele ja järeldustele, mida saab seostada töö teoreetilise osaga. Lisada võib oma kogemuse refleksiooni.

5.3.3.2. Kaitsekõne algab enda tutvustamisega ning lõpeb kuulaja tänamisega.

6. UPT TÖÖ HINDAMINE

6.1. Kui õpilane esitab lõpliku töö, mille puhul plagiaadituvastussüsteem, retsensent, UPT koordinaator või komisjon tuvastab plagiaadi tunnuseid ning see ületab töö mahust üle 10%, siis õpilane saab automaatselt töö tulemuseks 0 punkti ning töö määratakse järelkaitsmisele.

6.1.1. Plagiaat hõlmab endas kellegi töö esitamist enda omana ilma korrektse viitamiseta, sh kopeerimine, ümbersõnastamine või ideede vargus ilma nõuetekohase tunnustusest.

6.1.2. Juhul, kui õpilane ei nõustu plagiaadisüüdistusega on tal võimalik esitada apellatsioon 10 tööpäeva jooksul UPT koordinaatorile, kes moodustab ja kutsub plagiaadivaidluse lahendamiseks kokku komisjoni.

6.1.2.1. Plagiaadivaidluse komisjon on 3-liikmeline. Komisjoni kuuluvad UPT koordinaator ja kaks õpetajat, kellest ükski pole õpilase juhendaja. Plagiaadivaidluse komisjoni kinnitab koolijuht käskkirjaga.

6.2. Töö hindamisel osalevad juhendaja, retsensent, UPT koordinaator ja komisjon.

6.3. Juhendaja annab hinnangu õpilase tööprotsessis osalemisele, tähtaegadest kinnipidamisele jms.

6.3.1. Juhendaja hinnangu aluseks on koostöö õpilasega ning protsessi käigus saadud hinded, mis on sisse kantud UPT ainepäevikusse Stuudiumis.

6.4. Retsensendi, kelleks on UPT koordinaatori poolt määratud kooli töötaja, hinnang kujuneb kahes etapis:

- 1) töö tagasisidestamine kahes etapis enne töö lõpliku versiooni esitamist;
- 2) lõpliku töö hindamine.

6.5. UPT koordinaator hindab kasutatud allikaid, töö vormistust, sh viitamist ning kasutatud allikate vormistust.

6.6. Komisjon hindab kaitsmiseks koostatud postrit ja õpilase töö suulist kaitsmist.

6.6.1. Komisjonis on vähemalt 3 liiget ning komisjonide hulk sõltub esitatud tööde mahust. Moodustatud komisjonid kinnitab koolijuht käskkirjaga hiljemalt kaks nädalat enne kaitsmist.

6.7. Töö erinevaid osasid hinnatakse punktivahemikus 0-5. Hindamistabelid on leitavad Lisas 1.

6.7.1. Maksimaalsete punktide jagumine hindajatest lähtuvalt:

- 1) töö juhendaja – 20 punkti;
- 2) UPT koordinaator – 15 punkti;
- 3) kaitsmiskomisjon – 10 punkti;
- 4) retsensent – 45 punkti.

6.7.2. Töö eest on võimalik õpilasel saada maksimaalselt 90 punkti.

6.7.1. Hinde välja panemisel lähtutakse Narva Gümnaasiumi õppekavas kirjeldatud skaaladest. Hindamistulemused fikseeritakse protokollis ja hinne on nähtav õpilasele Stuudiumis. Hindamisprotokolle säilitatakse sarnaseltksamiprotokollidega.

6.7.2. Hinde väljapanemisel teisendatakse punktid 5-palli skaalale:

90-81 punkti	“5” (väga hea)
80-68 punkti	“4” (hea)
67-45 punkti	“3” (rahuldav)
44-18 punkti	“2” (puudulik)
17-0 punkti	“1” (nõrk)

6.7.2. Õpilasel on õigus hinnet apelleerida 5 tööpäeva jooksul alates hinde teadasaamise päevast. Hinde apellatsioon tuleb esitada UPT koordinaatorile digitaalselt.

6.7.2.1. Apellatsioon peab sisaldama põhjendust selle kohta, miks õpilane arvab, et teda pole õigesti hinnatud ning milliseid hindamise aspekte see puudutab.

6.7.2.2. Apellatsiooni hindamiseks ja õpilasele tagasiside andmiseks paneb UPT koordinaator kokku apellatsioonikomisjoni, kes teeb otsuse esitatud apellatsiooni tagasilükkamise või rahuldamise kohta 10 tööpäeva jooksul peale komisjoni kokkukutsumist.

6.7.2.3. Apellatsioonikomisjoni kuulub UPT koordinaator ja kaks õpetajat, kellest ükski ei ole õpilase juhendaja. Apellatsioonikomisjoni kinnitab koolijuht käskkirjaga.

6.7.2.4. Apellatsioonikomisjoni otsusest teavitab UPT koordinaator õpilast Stuudiumi vahendusel.

7. TEHISINTELLEKTI KASUTAMINE UURIMIS- JA PRAKTILISES TÖÖS

7.1 Narva Gümnaasiumis lähtub tehisintellekti (edaspidi TI) kasutamine uurimis- ja praktiliste tööde koostamisel kooli tehisarude kasutamise heast tavast, mis sätestab TI eetilise, läbipaistva ja õppimist toetava kasutamise põhimõtted. Käesolev peatükk täpsustab nende põhimõtete rakendamist UPT kontekstis ning on kooskõlas kooli akadeemilise aususe ja hindamise üldpõhimõtetega.

7.2 Tehisintellekti käsitletakse UPT raames töövahendina, mis võib toetada õppija mõtlemisprotsessi, töö kavandamist ja keelelist viimistlust, kuid ei asenda õpilase iseseisvat analüüsi, argumenteerimist ega vastutust töö sisu eest. Uurimis- ja praktilise töö lõplik tekst peab alati väljendama õpilase isiklikku arusaamist, teadmisi ja järeldusi ning õpilane peab suutma kogu esitatud sisu selgitada ja põhjendada ka ilma TI abita.

7.3 TI kasutamine UPT koostamisel on lubatud üksnes juhul, kui see on läbipaistev, eesmärgipärane ja akadeemilise aususega kooskõlas. Õpilane vastutab alati selle eest, et TI abil saadud väljund oleks kriitiliselt hinnatud, sisuliselt kontrollitud ning vajaduse korral parandatud. Tehisaru ei ole töö autor ega kaasautor ning TI loodud sisu ei tohi esitada muutmata kujul oma tööna.

7.4 TI kasutamisel tuleb järgida andmekaitse põhimõtteid. Tehisarusse ei tohi sisestada teiste isikute tuvastatavaid isikuandmeid, õpetajate loodud materjale ega kooli sisekasutuseks mõeldud sisu, mis ei ole mõeldud välisesse keskkonda edastamiseks.

7.5 Uurimis- ja praktilise töö koostamisel on lubatud kasutada tehisintellekti õppimist toetaval viisil, eelkõige:

- 1) mõistete ja teoreetiliste lähtekohtade selgitamiseks;
- 2) ideede, uurimisküsimuste ja hüpoteeside genereerimiseks;
- 3) töö struktuuri ja loogilise ülesehituse kavandamiseks;
- 4) keelelise selguse ja vormistusliku kvaliteedi parandamiseks;
- 5) enda arusaamise ja teadmiste kontrollimiseks.

Pikemate tööde, sh uurimis- ja praktiliste tööde puhul võib TI kasutamist rakendada töö planeerimise ja mustandite etapis, tingimusel et lõplik tekst on õpilase enda sõnastatud ning peegeldab tema isiklikku mõtlemist ja analüüsi.

7.6 Tehisintellekti kasutamine ei ole lubatud järgmistel juhtudel:

- 1) TI genereeritud teksti, analüüsi, järelduste või kokkuvõtete esitamine oma tööna;
- 2) tervikpeatükkide või töö oluliste osade loomine tehisintellekti abil;
- 3) tehisintellekti kasutamine töö meetodite, andmete või tulemuste fabritseerimiseks;
- 4) kontrollimata, ebatäpse või väljamõeldud teabe esitamine;

TI kasutamine olukorras, kus juhendaja või aineõpetaja on selle konkreetse töö või tööetapi puhul selgesõnaliselt keelanud. Selliseid tegevusi käsitletakse akadeemilise ebaaususena.

7.7 Tehisintellekti kasutamine peab olema korrektselt dokumenteeritud. Uurimis- ja praktiliste tööde puhul kirjeldab õpilane TI kasutamist metoodika peatükis, tuues välja, millisel eesmärgil ja millises töö etapis TI-d kasutati. Vajaduse korral võib TI väljundeid või kasutatud viipasid esitada töö lisades.

7.8 Tehisarule viidatakse kui töövahendile, mitte kui autorile, vastavalt Narva Gümnaasiumi tehisaru kasutamise heas tavas toodud juhistele.

7.9 Uurimis- ja praktilise töö koostamisel lasub vastutus ja tõendamiskohustus alati õpilasel. Õpilane peab suutma veenvalt selgitada ja põhjendada kogu töö sisu ning vajaduse korral tõendada, et tehisintellekti on kasutatud lubatud viisil ja üksnes õppimist toetava töövahendina.

7.10 Juhul kui töö juhendajal, retsensendil, UPT koordinaatoril või kaitsmiskomisjoni liikmel tekib põhjendatud kahtlus tehisintellekti lubamatu kasutamise osas, on hindajal õigus peatada hindamisprotsess ajutiselt ning paluda õpilasel esitada täiendavaid selgitusi või tõendeid töö koostamise protsessi kohta. Sellest teavitatakse viivitamatult UPT koordinaatorit.

7.10.1 Õpilaselt võidakse paluda selgitada töö valmimise käiku, esitada varasemaid mustandeid, kirjeldada tehisintellekti kasutamise viise või põhjendada töö sisu suuliselt. Hindamisprotsessi eesmärk ei ole karistamine, vaid töö autorsuse, akadeemilise aususe ja õpilase iseseisva panuse selgitamine.

7.10.2 Kui õpilane ei suuda veenvalt tõendada, et töö vastab tehisintellekti kasutamise heale tavale ja UPT juhendi nõuetele, käsitletakse olukorda vastavalt koolis kehtivatele akadeemilise aususe põhimõtetele.

8. UPT TÖÖ ESITAMISE TÄHTAJA PIKENDAMINE JA JÄRELKAITSMINE

8.1. Õpilasel on mõjuval põhjusel (pikemaajaline haigus, juhendaja vahetamine, kooli sisseastumine õppeaasta keskel jms) võimalik saada töö koostamiseks ajapikendust. Kuid ajapikenduse soov koos juhendaja või õppejuhi nõusolekuga tuleb esitada UPT koordinaatorile kooskõlastamiseks enne lõpliku töö esitamise tähtaega.

8.1.2. Juhul, kui ajapikenduse saanud töö sooritatakse järelkaitsmise ajal negatiivsele tulemusele, siis on õpilasel õigus veel üks kord esitada töö järelkaitsmisele.

8.2. Igal õpilasel on võimalik tööd järele kaitsta **ainult üks kord**. Järelkaitsmisele määratakse tööd, mille õpilane sooritas negatiivsele tulemusele või tulemusele MA (mitte arvestatud).

8.2.1. Järelkaitsmine toimub samal õppeaastal, sest vastavalt Narva Gümnaasiumi õppekavale tuleb uurimistöö või praktiline töö sooritada G2 õppeastmes.

9. LÕPPSÄTTED

9.1. Narva Gümnaasiumis tehtud uurimis- ja praktilised tööd säilitatakse elektrooniliselt kooli OneDrive'i keskkonnas.

9.2. Koolis kaitsmisele esitatud uurimistöö on kooli intellektuaalne omand, mida kool võib edaspidi kasutada erinevatel õppe-eesmärkidel.

LISA 1. Hindamistabelid

JUHENDAJA

KRITEERIUM	5 punkti	4 punkti	3 punkti	2 punkti	1 punkt	0 punkti
Tähtaegadest kinnipidamine	Õpilane järgib kõiki tähtaegu täpselt, ilma igasuguste meeldetuletusteta.	Õpilane järgib enamasti tähtaegu, vajab harva meeldetuletusi.	Õpilane järgib suurema osa tähtaegadest, kuid vajab meeldetuletusi.	Õpilane jätab tähtaegu sageli täitmata ja vajab korduvaid meeldetuletusi.	Õpilane jätab enamiku tähtaegadest täitmata, isegi pärast meeldetuletusi.	Tähtaegadest ei peeta üldse kinni.
Kokkulepetest kinnipidamine	Õpilane järgib kõiki kokkuleppeid ja on alati ettevalmistunud kohtumisteks ja aruteludeks.	Õpilane järgib suurema osa kokkulepetest ja on enamasti ettevalmistunud.	Õpilane vajab meeldetuletusi kokkulepete järgimiseks ja ettevalmistusteks.	Õpilane sageli ei järgi kokkuleppeid ja on halvasti ettevalmistunud.	Õpilane eirab enamikku kokkuleppeid ja on kohtumisteks harva ettevalmistunud.	Kokkuleppeid ei järgita üldse.
Kommunikatsioon	Õpilane suhtleb selgelt, õigeaegselt ja asjakohaselt, edastades kõik vajalikud teated ja küsimused.	Õpilase suhtlus on enamasti selge ja õigeaegne.	Kommunikatsioon on aeg-ajalt ebakorrektne või mitte õigeaegne.	Õpilase suhtlus on sageli ebaselge või hilinenud.	Õpilane ei suhtle regulaarselt või suhtlus on väga ebaselge ja ebaprofessionaalne.	Suhtlust praktiliselt ei toimu.

KRITEERIUM	5 punkti	4 punkti	3 punkti	2 punkti	1 punkt	0 punkti
Aktiivsus	Õpilane on väga aktiivne ja võtab projekti elluviimisel selge juhtrolli, näidates algatusvõimet ja pühendumust.	Õpilane on aktiivne ja osaleb projekti tegevustes, kuid vajab juhtrollis juhendamist .	Õpilane osaleb tegevustes, kuid on passiivne ja vajab tõukamist.	Õpilane on väheaktiivne ja näitab minimaalset initsiatiivi.	Õpilane on peaaegu kogu aeg passiivne ja ei näita peaaegu mingit initsiatiivi ega vastutust.	Ei osale projektis aktiivselt ega võta vastutust.

UPT KOORDINAATOR

KRITEERIUM	5 punkti	4 punkti	3 punkti	2 punkti	1 punkt	0 punkti
Töö vormistus	Töö vormistus on laitmatu ja vastab täpselt etteantud akadeemilistele nõuetele.	Vormistus on väga hea, kuid sisaldab mõningaid minimaalseid vigu, mis ei mõjuta üldmuljet.	Vormistus on korrektne, kuid esineb märkimisväärsed vigu, mis raskendavad töö mõistmist.	Vormistus on puudulik, vigu on palju, mõjutades töö mõistmist ja esitlust.	Vormistus on ebaselge ja sisaldab olulisi vigu, mis segavad töö mõistmist suuresti.	Töö vormistus ei vasta nõuetele ning on arusaamatu.
Viitamine ja allikate vormistus	Viitamine on korrektne ja järjekindel kogu töös. Kasutatud	Viitamine on valdavalt korrektne, kuid esineb üksikuid	Viitamises esineb mitmeid vigu, kuid üldine viitamisstiil on	Viitamine on ebaühtlane ja vigaderohke, raskendades	Viitamine on väga puudulik, allikate loetelu on suuresti	Viitamist praktiliselt ei toimu või see on

KRITEERIUM	5 punkti	4 punkti	3 punkti	2 punkti	1 punkt	0 punkti
	allikate loetelu on täielikult vormistatud APA 7 reeglite järgi.	väikseid vigu. Allikate loetelu on enamasti õigesti vormistatud.	äratuntav. Allikate loetelu sisaldab ebatäpsusi, kuid on kasutatav.	allikate jälgimist. Allikate loetelu on puudulik või valesti vormistatud.	valesti vormistatud või puudulik.	täiesti valesti teostatud.
Allikate kasutamine	Kasutatud allikad on akadeemilised, usaldusväärsed ja teemaga otseselt seotud. Täidetud on nõue vähemalt kuue akadeemilise allika kohta (soovituslikult üks eestikeelne ja üks ingliskeelne).	Enamik allikaid on akadeemilised ja teemakohased, kuid mõni allikas võib olla piiripealne või vähem asjakohane. Nõue allikate arvu osas on sisuliselt täidetud.	Kasutatud on osa akadeemilisi allikaid, kuid nende arv on alla nõutava või valikus on mitmeid ebaolulisi allikaid.	Akadeemilisi allikaid on väga vähe või need on pealiskaudselt seotud teemaga; valik põhineb valdavalt mitteakadeemilistel allikatel.	Allikate valik on suuresti ebausaldusväärne või töö põhineb peaaegu täielikult mitteakadeemilistel allikatel.	Akadeemilised allikad puuduvad.

KAITSMISKOMISJON

KRITEERIUM	5 punkti	4 punkti	3 punkti	2 punkti	1 punkt	0 punkti
Poster	Poster vastab kõigile juhendi	Poster sisaldab kõiki	Poster sisaldab enamiku	Postril puuduvad mitmed	Postril puudub suurem osa	Poster ei vasta juhendi nõuetele,

KRITEERIUM	5 punkti	4 punkti	3 punkti	2 punkti	1 punkt	0 punkti
	nõuetele: sisaldab kõiki kohustuslikke elemente, info on selgelt ja loogiliselt esitatud, tekst on loetav, kujundus toetab sisu arusaadavust ning visuaalne ülesehitus on ühtne ja professionaalne.	kohustuslikke elemente, info on enamasti selgelt ja loogiliselt esitatud, tekst on loetav, kuid kujundus või ülesehitus võiks olla ühtlasem või paremini läbimõeldud.	kohustuslikke elemente, kuid osa infot on esitatud ebaselgelt või loetavus on kohati raskendatud. Visuaalne ülesehitus on ebaühtlane ja osaliselt segav.	kohustuslikud elemendid, info esitus on ebaselge ja loetavus on raskendatud. Visuaalne ülesehitus ei toeta töö mõistmist.	kohustuslikest elementidest, tekst on raskesti loetav ning info esitus ei ole loogiline.	puudub loetav ja arusaadav ülesehitus.
Esitus ja kaitsmine	Õpilane esitleb tööd selgelt ja enesekindlalt, hoides kontakti publikuga; vastab küsimustele asjakohaselt ja põhjalikult.	Õpilane esitleb tööd suhteliselt selgelt, kuid mõnes kohas võib kõne olla liiga tekstikeskne või liigselt ettevalmistatud;	Esitus on arusaadav, kuid õpilane toetub liigselt kirjutatud tekstile või loeb suure osa kõnest maha, mistõttu publikuga kontakt	Õpilane esitab tööd peamiselt maha lugedes; esitus on ebaselge ja vastustes jääb sageli hätta.	Esitus on segane ja valdavalt maha loetud; vastused on ebapiisavad või ebatäpsed.	Esitlust ei toimu või on täiesti arusaamatu.

KRITEERIUM	5 punkti	4 punkti	3 punkti	2 punkti	1 punkt	0 punkti
	Abivahendite või postri kasutamine toetab esitlust, kuid ei vähenda selle kvaliteeti.	vastused võivad olla vähem põhjalikud.	on nõrk; vastused jäävad pinnapealseks.			

RETSENSENT (praktiline töö)

KRITEERIUM	5 punkti	4 punkti	3 punkti	2 punkti	1 punkt	0 punkti
Keelekasutus	Tekst on selge ja stiilipuhas, sisaldab üksikuid grammatilisi või stiililisi vigu, mis ei sega mõistmist.	Tekstis esineb mõningaid keelevigu, kuid need on vähesed ja ei mõjuta teksti üldist arusaadavust.	Tekstis esineb mitmeid keelevigu, mis võivad segada mõistmist, kuid üldine arusaam jääb alles.	Tekst sisaldab arvukalt keelevigu, mis raskendavad arusaamist.	Tekst on keelevigade tõttu raskesti loetav, kuid jääb mingil määral arusaadavaks.	Tekst on arusaamatu keelevigade rohkuse tõttu.
Akadeemilisus	Töö on hästi struktureeritud, argumentatsioon on loogiline ja põhjalikult arendatud.	Struktuur ja argumentatsioon on üldiselt head, kuid mõned osad võiksid olla	Struktuur on rahuldav, kuid argumentatsioon on kohati	Struktuur ja argumentatsioon on nõrgad, loogika on ebaselge.	Töö on halvasti organiseeritud ja argumentatsioon puudub või on eksitav, kuid töö	Töö on täiesti arusaamatu, ilma selge struktuuri või argumentatsioonita.

KRITEERIUM	5 punkti	4 punkti	3 punkti	2 punkti	1 punkt	0 punkti
		paremini arendatud.	ebaloogiline või pealiskaudne.		eesmärk on tuvastatav.	
Annotatsioon	Täielik ja kontsentreeritud kokkuvõte, mis esitab selgelt töö eesmärgi, protsessi ja peamised tulemused.	Sisaldab kõiki peamisi elemente, kuid võib olla vähem kontsentreeritud.	Üldiselt arusaadav, kuid jätab mainimata ühe olulise aspekti.	Sisaldab ainult kahte peamist elementi või on üldsõnaline.	Puudulik või väga üldsõnaline kokkuvõte.	Ei ole esitatud.
Sissejuhatus	Sissejuhatus seob töö eesmärgid ja isiklikud arengueesmärgid laiemas kontekstiga, esitades selge ja motiveeritud alustuse. Eesmärgid on üheselt arusaadavad, realistlikud ja saavutatavad.	Eesmärgid on selgelt väljendatud ja seotud töö kontekstiga, kuid isikliku arengu seos või eesmärkide realistlikkus võib olla osaliselt ebamäärane.	Eesmärgid on sõnastatud, kuid need ei ole täielikult realistlikud, mõõdetavad või tööga saavutatavad. Isikliku arengu seos on nõrgalt esitatud.	Eesmärgid on määratletud, kuid puudub piisav taust või nende saavutatavus on küsitav.	Eesmärgid ja isiklikud arengueesmärgid on puudulikud või väga ebaselged.	Ei ole esitatud.
Teoreetiline ülevaade	Defineerib kõik põhimõisted ja annab	Hästi organiseeritud,	Piisav, kuid mõned	Annab ülevaate, kuid kasutab	Ülevaade on katkendlik ja	Ei ole esitatud.

KRITEERIUM	5 punkti	4 punkti	3 punkti	2 punkti	1 punkt	0 punkti
	põhjaliku, süstemaatilise ülevaate töö teemaga seotud teooriatest ja praktikatest.	kuid võib olla mõnes osas pinnapealne.	põhimõisted võivad olla puudulikult defineeritud.	vähem kui kuut allikat või on mitmed põhimõisted defineerimata.	kasutab väga vähe allikaid.	
Meetodid ja tööprotsessi kirjeldus	Kirjeldus on täpne, sisaldab kõiki tööetappe ja põhjalikke põhjendusi valitud lähenemiste kohta.	Üldiselt hea, kuid mõned põhjendused või tööetapid võivad olla puudulikud.	Kirjeldab enamikku vajalikest tööetappidest, kuid põhjendused on lünklikud.	Tööprotsessi kirjeldus on ebatäielik või kasutab vaid üht allikat.	Tööprotsessi kirjeldus on puudulik ja põhjendamata.	Ei ole esitatud.
Tulemused ja arutelud	Tulemused on üksikasjalikult esitatud ja põhjalikult analüüsitud seoses eesmärkidega, sisaldab kogutud tagasiside analüüsi.	Tulemused on kirjeldatud ja enamasti seotud eesmärkidega, kuid analüüs võib olla pinnapealne.	Tulemused on esitatud, kuid analüüs on lünklik või ei seo tulemusi eesmärkidega piisavalt.	Tulemused on loetletud, kuid analüüs on puudulik või puudub üldse.	Tulemuste esitus on ebakorrektnes või puudulik, analüüs puudub.	Ei ole esitatud.
Kokkuvõte	Kokkuvõte pakub terviklikku ülevaadet töö tulemustest, tugevustest,	Hea kokkuvõte, kuid mõned soovitusel või	Kokkuvõte käsitleb peamisi tulemusi, kuid ei pruugi täielikult	Kokkuvõte on olemas, kuid keskendub ainult tulemustele.	Kokkuvõte on puudulik ja ei anna terviklikku ülevaadet tööst.	Ei ole esitatud.

KRITEERIUM	5 punkti	4 punkti	3 punkti	2 punkti	1 punkt	0 punkti
	piirangutest ja teeb asjakohaseid soovitusi tulevikuks.	analüüsid võivad olla üldistavad.	käsitleda tugevusi, piiranguid või tulevikusoovitusi .			
Võõrkeelne kokkuvõte	Kokkuvõte on sisuliselt täielik ja loogiline: sisaldab selgelt töö eesmärgid, lähenemisviisi/protsessi ja peamised tulemused. Tekst on arusaadav ning esitab töö sisu täpselt.	Kokkuvõte sisaldab kõiki peamisi elemente (eesmärgid, protsess, tulemused), kuid mõni osa võib olla vähem täpselt või üldistatult esitatud. Tekst on valdavalt arusaadav.	Kokkuvõte kajastab osa töö põhielementidest, kuid jätab mõne olulise osa (eesmärk, protsess või tulemused) välja või esitab need ebatäpselt. Arusaadavus on osaliselt piiratud.	Kokkuvõte on lünklik ja esitab ainult osa vajalikust infost. Töö sisu mõistmine kokkuvõtte põhjal on raskendatud.	Kokkuvõte on väga puudulik, ei anna töö sisust arusaadavat pilti.	Ei ole esitatud.

RETSENSENT (uurimistöö)

KRITEERIUM	5 punkti	4 punkti	3 punkti	2 punkti	1 punkt	0 punkti
Keelekasutus	Tekst on selge ja stiilipuhas, sisaldab üksikuid grammatilisi või stiililisi vigu, mis ei sega mõistmist.	Tekstis esineb mõningaid keelevigu, kuid need on vähesed ja ei mõjuta teksti üldist arusaadavust.	Tekstis esineb mitmeid keelevigu, mis võivad segada mõistmist, kuid üldine arusaam jääb alles.	Tekst sisaldab arvukalt keelevigu, mis raskendavad arusaamist.	Tekst on raskesti loetav keelevigade tõttu, kuid jääb mingil määral arusaadavaks.	Tekst on arusaamatu keelevigade rohkuse tõttu.
Akadeemilisus	Töö on hästi struktureeritud, argumentatsioon on loogiline ja põhjalikult arendatud.	Struktuur ja argumentatsioon on üldiselt head, kuid mõned osad võiksid olla paremini arendatud.	Struktuur on rahuldav, kuid argumentatsioon on kohati ebaloogiline või pealiskaudne.	Struktuur ja argumentatsioon on nõrgad, loogika on ebaselge.	Töö on halvasti organiseeritud ja argumentatsioon puudub või on eksitav, kuid töö eesmärk on tuvastatav.	Töö on täiesti arusaamatu, ilma selge struktuuri või argumentatsioonita.
Annotatsioon	Täielik ja kontsentreeritud kokkuvõte, mis esitab selgelt uurimistöö eesmärgi, metoodika ja tulemused.	Sisaldab kõiki peamisi elemente, kuid võib olla vähem kontsentreeritud või veidi ebamäärane.	Üldiselt arusaadav, kuid jätab mainimata ühe olulise aspekti (eesmärk, metoodika või tulemused).	Sisaldab ainult kahte peamist elementi või on üldsõnaline.	Puudulik või väga üldsõnaline kokkuvõte, jätab mainimata kaks või enam peamist elementi.	Ei ole esitatud.

KRITEERIUM	5 punkti	4 punkti	3 punkti	2 punkti	1 punkt	0 punkti
Sissejuhatus	Sissejuhatus seob uurimisprobleemi laiemas kontekstiga, esitab selge eesmärgi ja sõnastab uurimisküsimused või hüpoteesid täpselt.	Eesmärk ja uurimisküsimused on selgelt väljendatud, kuid mõningaid taustteadmisi võiks paremini integreerida.	Sissejuhatus esitab uurimisprobleemi ja eesmärgi, kuid küsimused või hüpoteesid ei ole täielikult välja arendatud.	Eesmärk on määratletud, kuid puudub piisav taust ja uurimisküsimused on ebamäärased.	Eesmärk ja uurimisküsimused on puudulikud või väga ebaselged.	Ei ole esitatud.
Teoreetiline ülevaade	Defineerib kõik põhimõisted ja annab põhjaliku, süstemaatilise ülevaate teemaga seotud teooriatest ja varasematest uuringutest, kasutades rohkem kui 6 esmast allikat.	Hästi organiseeritud ülevaade, kasutab nõutud arvu allikaid, kuid võib olla mõnes osas pinnapealne.	Piisav ülevaade, kasutab minimaalselt nõutud allikate arvu, kuid mõned põhimõisted võivad olla puudulikult defineeritud.	Annab ülevaate, kuid kasutab vähem kui 6 allikat või on mitmed põhimõisted defineerimata.	Ülevaade on katkendlik ja kasutab väga vähe allikaid.	Ei ole esitatud.
Metoodika	Täielikult põhjendatud metoodika, selgelt kirjeldatud valimi	Korralikult kirjeldatud, kuid mõningate	Kirjeldab enamikku vajalikest metoodikatest, kuid	Metoodika kirjeldus on ebataielik või	Metoodika kirjeldus on puudulik ja põhjendamata.	Ei ole esitatud.

KRITEERIUM	5 punkti	4 punkti	3 punkti	2 punkti	1 punkt	0 punkti
	valik, andmekogumis- ja analüüsimetodid, kasutades vähemalt kahte allikat.	põhjenduste puudumisega.	põhjendused on lünklikud.	kasutab vaid üht allikat.		
Tulemused ja arutelu	Tulemused on üksikasjalikult esitatud ja põhjalikult seotud uurimisküsimustega, analüüs on sügav ja teooriaga hästi seotud.	Tulemused on kirjeldatud ja enamasti seotud uurimisküsimustega, kuid analüüs võib olla pinnapealne.	Tulemused on esitatud, kuid analüüs on lünklik või ei seo tulemusi piisavalt uurimisküsimustega.	Tulemused on loetletud, kuid analüüs on puudulik või puudub.	Tulemuste esitus on ebakorrektn või puudulik, analüüs puudub.	Ei ole esitatud.
Kokkuvõte	Kokkuvõte pakub terviklikku ülevaadet uurimistulemustest, tugevustest, piirangutest ja teeb asjakohaseid soovitusi tulevikuks.	Hea kokkuvõte, kuid mõned soovitused või analüüsid võivad olla üldistavad.	Kokkuvõte käsitleb peamisi tulemusi, kuid ei pruugi käsitleda tugevusi, piiranguid või tulevikusoovitusi täielikult.	Kokkuvõte on olemas, kuid keskendub ainult tulemustele.	Kokkuvõte on puudulik ja ei anna terviklikku ülevaadet tööst.	Ei ole esitatud.

KRITEERIUM	5 punkti	4 punkti	3 punkti	2 punkti	1 punkt	0 punkti
Võõrkeelne kokkuvõte	Kokkuvõte on veatu, grammatiliselt korrektne ja sisukas, vastab nõutud mahule.	Väga hea, kuid sisaldab üksikuid väikeseid keelelisi vigu.	Sisaldab mitmeid keelelisi vigu, kuid on mõistetav.	Keel on ebaselge, sisaldab mitmeid vigu.	Sisaldab palju keelevigu ja on raskesti mõistetav.	Ei ole esitatud.

LISA 2. Õpilasfirma vormistamine praktilise tööna ja Õpilasfirma hindamine

1. ÕPILASFIRMA OLEMUS

1.1 Õpilasfirma (edaspidi ÕF) on praktilise töö erivorm, mis toimub Junior Achievement Eesti (JA Eesti) õpilasfirma programmi alusel. ÕF raames loovad ja juhivad õpilased ühe õppeaasta jooksul ettevõtlusprojekti, mille eesmärk on arendada ettevõtlikkust, algatusvõimet, meeskonnatööd ja vastutustunnet.

1.2 Õpilasfirma:

- 1) ei ole äriühing, vaid hariduslik ettevõtlusprojekt;
- 2) registreeritakse JA Eesti juures ja tegutseb ühe õppeaasta jooksul;
- 3) tegutseb JA Eesti reeglite ja juhendmaterjalide alusel;
- 4) peab järgima kehtivat seadusandlust ning alaealistele lubatud tegevusvaldkondi.

1.3 Õpilasfirma tegevus peab olema kooskõlas nii JA Eesti õpilasfirma programmiga kui ka Narva Gümnaasiumi UPT juhendiga.

1.4 Õpilasfirma kui UPT praktilise töö eesmärk ei ole majanduslik edu, vaid õppeprotsessi analüüs ja reflekteerimine, sh tehtud valikute, õnnestumiste ja ebaõnnestumiste mõtestamine.

2. ÕPILASFIRMA JUHENDAMINE

2.1 Õpilasfirma tegutseb:

- 1) JA Eesti koolituse läbinud juhendaja juhendamisel;
- 2) vajadusel mentori kaasabil (vastavalt JA Eesti programmile).

2.2 Narva Gümnaasiumi UPT juhendi raames:

- 1) UPT juhendaja toetab õpilasi töö akadeemilise poole (teooria, analüüs, refleksioon) kujundamisel;
- 2) UPT koordinaator jälgib, et töö vastaks UPT juhendi nõuetele;
- 3) JA Eesti määrab õpilasfirma sisulised ja korralduslikud reeglid (nt registreerimine, tegevusvaldkonnad, aruandlus).

2.3 Kooli ei reguleeri üle õpilasfirma sisulist ettevõtlustegevust – sisulised ettevõtluslikud nõuded tulenevad JA Eesti juhenditest. Kooli roll on tagada, et õpilasfirma tegevus on vormistatud ja analüüsitud gümnaasiumiastme UPT tööle vastaval tasemel.

3. ÕPILASFIRMA KUI PRAKTIILISE TÖÖ VORMISTAMINE

3.1 Õpilasfirma kui praktilise töö puhul kohandatakse töö struktuuri selliselt, et välditakse sisu dubleerimist Junior Achievement Eesti aruandlusega. Töö peab siiski vastama UPT akadeemilistele eesmärkidele ning sisaldama teoreetilist raamistikku ja analüütilist käsitlust.

3.2 Õpilasfirma UPT töö maht vastab Narva Gümnaasiumi UPT juhendis sätestatud praktilise töö mahule. Töö vormistamisel lähtutakse samadest vormistus- ja viitamiskoostest, mis kehtivad kõigile UPT töödele ning on juhendis eelpool kirjeldatud.

3.3 Õpilasfirma praktilise töö struktuur on alljärgnev:

Töö osa	Kirjeldus
Annotatsioon	Töö lühikokkuvõte, milles esitatakse õpilasfirma kui praktilise töö eesmärk, analüüsi fookus ja peamised järeldused. Soovituslik maht kuni 1000 tähemärki koos tühikutega.
Sissejuhatus	Avatakse õpilasfirma idee ja probleemne taust. Põhjendatakse, miks õpilasfirma sobib praktiliseks tööks UPT raames. Sõnastatakse töö eesmärk ja analüüsi fookus (nt meeskonnatöö, turundusotsused, finantsplaneerimine, juhtimine).
Teoreetiline raamistik	Peatüki alguses defineeritakse töö põhimõisted. Antakse teoreetiline ülevaade, mis toetab õpilasfirma tegevuse analüüsi. Kasutatakse vähemalt 6 akadeemilist allikat vastavalt UPT juhendi nõuetele. Teooriat käsitletakse analüüsi tööriistana, mitte äriplaani või aruande kordusena.
Õpilasfirma tegevuse ja tööprotsessi kirjeldus	Kirjeldatakse ja põhjendatakse õpilasfirma tegevuse ülesehitust ja olulisi otsuseid. Keskendutakse nendele tegevustele ja etappidele, mis on analüüsi seisukohalt olulised. Detailne ettevõtlik aruandlus (nt finantsid, turundusmaterjalid) esitatakse lisades.
Analüüs ja tulemused	Analüüsitakse õpilasfirma tegevust teoreetilisest raamistikust lähtuvalt. Käsitletakse tehtud otsuste põhjendatust, õnnestumisi ja

	kitsaskohti ning töö eesmärkide täitmist. Võimalusel kasutatakse kogutud andmeid (nt müük, tagasiside).
Kokkuvõte ja järelused	Antakse põhjendatud hinnang õpilasfirma kui praktilise töö tulemustele. Analüüsitakse töö tugevusi ja piiranguid, tuuakse välja peamised õppetunnid ning võimalikud arengusuunad sarnasteks töödeks tulevikus.
Võõrkeelne kokkuvõte (soovi korral)	Õpilasfirma töö puhul on võõrkeelse kokkuvõtte lisamine lubatud, kuid mitte kohustuslik. Resümee eesmärk on esitleda töö sisu lühidalt ja arusaadavalt rahvusvahelises kontekstis. Resümee ei ole eraldi hinnatav töö osa.
Kasutatud allikad	Vormistatakse vastavalt APA 7 viitamisreeglitele.
Lisad	Lisades esitatakse õpilasfirma tegevusega seotud dokumendid (nt äriplaan, raamatupidamise aruanded, turundusmaterjalid, JA Eesti nõutud aruanded). Lisad nummerdatakse.
Refleksioon	Õpilase individuaalne refleksioon õpilasfirma protsessis saadud õpikogemuste kohta. Analüüsitakse oma rolli, vastutust ja arengut. Refleksiooni sisu ei hinnata.

4. ÕPILASFIRMA TÖÖ ESITLEMINE

4.1 Õpilasfirma kui praktilise töö puhul kehtivad samad UPT protsessi tähtajad, esitamise kord ning hindamisse kaasatud rollid, mis teistele UPT töödele. Õpilasfirma tööd hindavad UPT koordinaator, juhendaja, retsensent ja kaitsmiskomisjon.

4.2 Õpilasfirma praktiline töö esitatakse ja kaitstakse posteresitluse vormis vastavalt UPT juhendis sätestatud üldistele nõuetele. Esitluse eesmärk ei ole toote või teenuse müük, vaid õppeprotsessi, tehtud valikute ja õppetundide analüütiline tutvustamine.

4.3 Esitluses:

- 1) antakse lühike ülevaade õpilasfirma ideest ja eesmärgist;
- 2) selgitatakse analüüsi fookust ja töö lähtekohti;
- 3) tutvustatakse olulisemaid tegevusi ja otsuseid;

- 4) esitatakse peamised järeldused ja õppetunnid.

4.4 Poster peab toetama esitluse sisu ning olema selge, loetav ja juhendi nõuetele vastav. Postri ülesehituses võib lähtuda kas töö kirjaliku osa struktuurist või õpilaste teadlikust valikust, kuid postril esitatud info peab olema kooskõlas kirjaliku töö sisuga.

4.5 Õpilasfirma esitluse ja kaitsmise käigus hinnatakse eelkõige:

- 1) õpilaste suutlikkust seostada praktilist tegevust teoreetilise raamistikuga;
- 2) arusaamist tehtud otsuste põhjendustest ja tagajärgedest;
- 3) võimet analüüsida oma tegevust ja tuua välja õppetunde;
- 4) esitluse selgust ja sisulist sidusust.

4.6 Esitluse käigus on lubatud kasutada abivahendeid (nt postrit ja märkmeid). Esitus ei pea olema pähe õpitud kõne, kuid see peab olema sisuliselt läbimõeldud ja arusaadav.

5. ÕPILASFIRMA TÖÖ HINDAMINE

5.1 Õpilasfirma kui praktilise töö hindamine lähtub Narva Gümnaasiumi UPT juhendi üldpõhimõtetest ning tagab õpilasfirma võrreldavuse teiste UPT töövormidega. Hindamisel arvestatakse õpilasfirma eripära kui pikaajalist meeskondlikku praktilist tegevust, kuid hinnangu keskmes on töö akadeemiline tase, analüütilisus ja õppeprotsessi mõtestatus, mitte ettevõtlustegevuse majanduslik edu.

5.2 Õpilasfirma tööd hindavad:

- 1) töö juhendaja;
- 2) UPT koordinaator;
- 3) retsensent;
- 4) kaitsmiskomisjon.

5.3 Õpilasfirma puhul hinnatakse juhendaja poolt õpilase aktiivsust ja panust vastavalt tema rollile õpilasfirmas ning lähtutakse olemasolevast hindamismaatriksist (vt Lisa 1). Aktiivsus ei eelda juhtrolli, vaid vastutustundlikku ja sisulist panust kokkulepitud ülesannete täitmisel, sh tähtaegadest ja kokkulepetest kinnipidamist, kommunikatsiooni ning osalemist tööprotsessis. Juhendaja hindab õpilase panust kogu tööprotsessi vältel.

5.4 Õpilasfirma puhul hinnatakse UPT koordinaatori poolt töö vormistust, viitamist ja allikate kasutamist samadel alustel nagu teisi UPT praktilisi töid ning lähtutakse olemasolevast hindamismatriksist (vt Lisa 1). Allikate kasutamise hindamisel lähtutakse teoreetilise raamistiku asjakohasusest ja selle analüütilisest rollist, mitte ettevõtlustegevuse kirjeldamisest. UPT koordinaatori hinnang keskendub töö vastavusele juhendi vormistus- ja akadeemilistele nõuetele.

5.5 Õpilasfirma töö esitlemisel ja kaitsmisel hinnatakse postri ja esitluse vastavust UPT juhendi nõuetele ning õpilase arusaamist töö sisust ja õppeprotsessist ning lähtutakse olemasolevast hindamismatriksist (vt Lisa 1). Postri ja esitluse eesmärk ei ole toote või teenuse müük, vaid tehtud töö analüütiline tutvustamine, sh valikute põhjendamine, õppetundide esiletoomine ja seoste loomine teoreetilise raamistikuga.

5.6 Retsensent hindab õpilasfirma praktilist tööd tervikuna, keskendudes töö akadeemilisusele, analüütilisusele ja argumenteeritusele. Retsensent ei hinda töö vormistust, viitamist ega allikate hulka formaalses tähenduses, vaid teooria sisulist kasutamist analüüsi toetamiseks, töö ülesehitust, tulemuste mõtestatust ning järelduste põhjendatust. Hindamismatriks on leitav allpool.

5.7 Õpilasfirma praktilise töö eest on võimalik saada maksimaalselt 85 punkti, mis jagunevad järgmiselt:

- 1) töö juhendaja – 20 punkti;
- 2) UPT koordinaator – 15 punkti;
- 3) kaitsmiskomisjon – 10 punkti;
- 4) retsensent – 40 punkti.

Hinde väljapanemisel teisendatakse saadud punktid viiepallisüsteemi järgmiselt (maksimum 85 punkti):

- 1) 85–77 punkti – hinne „5“ (väga hea)
- 2) 76–64 punkti – hinne „4“ (hea)
- 3) 63–43 punkti – hinne „3“ (rahuldav)
- 4) 42–17 punkti – hinne „2“ (puudulik)
- 5) 16–0 punkti – hinne „1“ (nõrk)

RETSENSENT (Õpilasfirma)

Kriteerium	5 punkti	4 punkti	3 punkti	2 punkti	1 punkt	0 punkti
Keelekasutus	Tekst on selge ja arusaadav, stiil ühtlane; üksikud keele- või stiilivead ei sega mõistmist.	Esineb mõningaid keelevigu, kuid tekst on valdavalt arusaadav.	Keelevigu on mitmeid, mis kohati raskendavad mõistmist, kuid üldine arusaam säilib.	Keelevigu on palju ja need häirivad oluliselt teksti mõistmist.	Tekst on keelevigade tõttu raskesti loetav.	Tekst on arusaamatu.
Akadeemilisus ja analüütiline lähenemine	Töö on loogiliselt struktureeritud; analüüs on põhjendatud ja seob teooria süsteemselt õpilasfirma tegevusega.	Struktuur ja analüüs on üldiselt head, kuid mõni seos või arutelu vajaks süvendamist.	Analüüs on olemas, kuid kohati pealiskaudne või ebajärjekindel.	Analüüs on nõrk ja valdavalt kirjeldav; teooria seosed on ebaselged.	Akadeemiline lähenemine on väga nõrk; töö on valdavalt kirjeldav.	Akadeemiline analüüs puudub.
Annotatsioon	Kontsentreeritud ja terviklik ülevaade töö eesmärgist, analüüsi fookusest, protsessist ja peamistest järeldustest.	Sisaldab kõiki põhielemente, kuid on vähem täpne või liiga üldistav.	Üldiselt arusaadav, kuid üks oluline element (eesmärk, protsess või järeldused) on puudulik.	Väga üldsõnaline või ebatäielik kokkuvõte.	Väga puudulik kokkuvõte.	Ei ole esitatud.
Sissejuhatus ja eesmärgistus	Töö eesmärk ja analüüsi fookus on selgelt sõnastatud, realistlikud ja põhjendatud; seos õpilasfirmaga kui praktilise tööga on arusaadav.	Eesmärgid on selged, kuid nende realistlikkus või seos analüüsiga on osaliselt ebamäärane.	Eesmärgid on olemas, kuid osaliselt ebarealistlikud või ebaselgelt seotud tööga.	Eesmärgid on nõrgalt sõnastatud ja halvasti põhjendatud.	Eesmärgid on väga ebaselged.	Ei ole esitatud.

Teoreetiline raamistik (teooria kasutamine)	Põhimõisted on selgelt defineeritud; teoreetilist raamistikku kasutatakse teadlikult analüüsi tööriistana ning see toetab süsteemselt järeldusi.	Teoreetiline raamistik on üldiselt asjakohane, kuid mõni seos analüüsiga vajaks täpsustamist.	Teooria on olemas, kuid seostamine analüüsiga on osaliselt pealiskaudne või ebaühtlane.	Teoreetiline käsitlus on nõrk ja valdavalt kirjeldav; seos analüüsiga on ebaselge.	Teooria kasutus on minimaalne ega toeta analüüsi.	Teoreetiline raamistik puudub või on sisuliselt kasutamata.
Tööprotsessi ja valikute analüüs	Olulised otsused ja tööetapid on selgelt kirjeldatud ja põhjendatud analüüsi seisukohast; välditakse aruandlikku loetelu.	Enamik olulisi valikuid on kirjeldatud, kuid põhjendused on kohati lünklikud.	Kirjeldus on valdavalt ülevaatlik, analüütiline põhjendus on nõrk.	Tööprotsessi kirjeldus on fragmentaarne ja vähe põhjendatud.	Tööprotsess on ebamäärane ja analüüsimata.	Ei ole esitatud.
Tulemused ja arutelu	Tulemused (sh mitterahalised) on selgelt esitatud ja sisuliselt analüüsitud seoses eesmärkide ja teooriaga.	Tulemused on kirjeldatud ja osaliselt analüüsitud, kuid arutelu on kohati pinnapealne.	Tulemused on olemas, kuid seosed eesmärkide ja teooriaga on nõrgad.	Tulemused on loetletud, analüüs on minimaalne.	Tulemused on ebakorrektseid või arusaamatud.	Ei ole esitatud.
Kokkuvõte ja järeldused	Terviklik kokkuvõte, mis käsitleb tulemusi, tugevusi, piiranguid ning teeb põhjendatud järeldusi ja arendussoovitusi.	Hea kokkuvõte, kuid mõned järeldused või soovitusel on üldistavad.	Kokkuvõte keskendub peamiselt tulemustele, analüüs on piiratud.	Väga lühike ja osaline kokkuvõte.	Kokkuvõte on puudulik.	Ei ole esitatud.